

ЭХ ОРОН НАМ

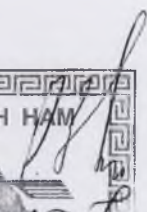
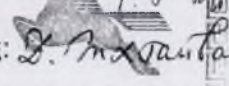
БАГА ЧУУЛГАНЫ ТОГТООЛ

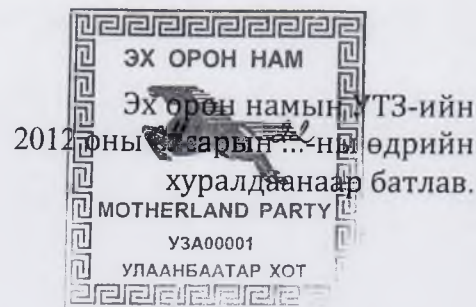
2012.04.30

Улаанбаатар хот

Намын бага чуулганы хурлаас ТОГТООХ нь:

1. УИХ-ын 2012 оны ээлжит сонгуульд Эх орон нам оролцох асуудлыг дэмжсүгэй.
2. УИХ-ын 2012 оны ээлжит сонгуульд Эх орон намын оролцох мөрийн хөтөлбөрийг намын Улс төрийн зөвлөлийн өргөтгөсөн хурлаар хэлэлцсэнээр баталсугай.
3. УИХурал, орон нутгийн сонгуульд намаас нэр дэвшүүлэх болон сонгуультай холбоотой бусад холбогдох эрхийг намын Улс төрийн зөвлөлд олгосугай.
4. УИХурлын болон орон нутгийн сонгуульд оролцсон үр дүнг намын ээлжит бага чуулганд мэдээлэхийг намын Улс төрийн зөвлөлд даалгасугай.

Хурлын дарга Д.Зоригт
Тэргүүлэгчид: Д.Энхтайван
 Ц.Чинбат

Уриа: ӨӨРТӨӨ ИТГЭЖ, ӨӨРСДӨӨ ХИЙЦГЭЭЕ.

УИХ-ЫН 2012 ОНЫ ЭЭЛЖИТ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ ЭХ ОРОН НАМЫН ХӨТӨЛБӨР

Манай нам Эх орныхоо тусгаар тогтнол, үндэсний аюулгүй байдал, хүний хөгжлийг дээдлэн, шинэ үеийн соёл иргэншил хууль зүйт нийгмийг цогцлоон байгуулахын төлөө байна.

Монгол улс ардчилал, зах зээлийн нийгмийн хөгжлийг сонгосон сүүлчийн 20 гаруй жилд монголчуудын улс төрийн амьдралд үлэмж өөрчлөлт орлоо. Монголчууд улс төрийн тусгаар тогтнолоо жинхэнэ утгаар олж авч төр улсын хэргээ өөрсдөө шийдвэрлэдэг боллоо. Нийгэм, эдийн засгийн салбарт үлэмж өөрчлөлт, ахиц гарч байгаа ч гэсэн нийгмийн баялгийг шударгаар хуваарилах зарчим хэрэгжихгүй байгаагаас нам дамнасан улс төр – эдийн засгийн бүлэглэл, тэднийг тойрсон цөөн хүн хэт баяжсиж, харин ард иргэд маань ядууралд нэрвэгдэж байна.

Улс төр – эдийн засгийн бүлэглэлийнхэн нийгэм, улс төрийн амьдралын бүх салбарт ноёрхолоо тогтоохдоо Монгол орны ашигт малтмалын арвин баялагт шунасан гадаад улс, үндэстэн дамнасан корпорациудад үйлчлэх болсноор Монголын ардчилал, Монгол улсын тусгаар тогтнол, үндэсний аюулгүй байдалд заналхийлж байна.

Эх орон намд итгэл үзүүлснээр:

- Үндэсний эв нэгдлийг эрхэмлэж, ард түмнийхээ өөртөө итгэх итгэлийг сэргээнэ.
- Төрийн тогтолцоог боловсронгуй болгож, авилга, хээл хахууль, албан тушаалын гэмт хэргийг таслан зогсооно.
- Эдийн засгийн эрс шинэчлэлийн бодлогоор улс орноо бүсчлэн хөгжүүлнэ.
- Дотоод гадаадын хөрөнгө оруулагчдыг татварын бодлогоор дэмжиж, мал аж ахуй, газар тариаланг эрчимжүүлэн, эрдэс баялгийг зохистой, хариуцлагатай ашиглах замаар үндэсний үйлдвэрлэлийг сэргээн хөгжүүлнэ.
- 120 мянгаас доошгүй ажлын байр шинээр бий болгож ядуурлыг зогсооно.
- Улаанбаатар хот болон хүн амын төвлөрөл бүхий бусад суурин газрыг хүн амьдрахад тааламжтай байдлаар хөгжүүлнэ.
- Хүн амын өсөлтийг бүх талаар дэмжих, эх нялхас, хүүхдийг хамгаалах төрийн бодлогыг боловсронгуй болгоно.

НЭГ. УЛС ОРНЫ ӨНӨӨГИЙН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

Өнгөрсөн 20 жилд Монгол оронд ардчилал, хүний эрх, эрх чөлөө, бодит зүйл болсон хэдий ч нийт хүн амын амжиргааны түвшин илэрхий дээшлээгүйн улмаас эдийн засгийн эрх чөлөө бүрэн баталгаажисж чадаагүй байна. Монгол орны байгалийн баялагийн асар их нөөц лиценз хэлбэрээр гадаадын компаниудын мэдэлд шилжин тэр хэрээр манай орон түүхий эдийн хавсарга төдий орон болж энэ нь улс орны эдийн засгийн тусгаар тогтнолд аюул үзүүлэх хэмжээнд хүрэхэд ойртсон байна.

Засаглалд улс төр, эдийн засгийн бүлэглэлүүдийн үзүүлэх нөлөө хэрээс хэтэрч улс орны чухал асуудлуудыг нам дамнасан бүлэглэлүүд шийдвэрлэдэг болсон нь нууц биш болжээ.

Дэлхий нийтийг хамарсан эдийн засгийн хямрал Монгол Улсыг тойрч өнгөрөхгүй болох нь тодорхой болоод байна. Үнийн өсөлт, ард түмний амьжиргааны төвшинг улам бүр дордуулсаар байна. Бий болсон нөхцөл байдалд хариу болгож төрийн бодлогын шуурхай арга хэмжээ авах шаардлагатай байгаа боловч тийм чадамж илтэд дутагдаж байна. Улс орныхоо эдийн засгийн тусгаар тогтнол, үндэсний аюулгүй байдлыг хангах үүднээс төрийн хүлээх үүрэг, хариуцлагыг шинээр харах шаардлагатай байна. Иймд Монголын төрийг шинэчлэх цаг болсон гэж Эх орон нам үзэж байна.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ЗОРИЛТ

Эх орон нам үндэсний үйлдвэрлэлийг сэргээн хөгжүүлнэ.

2.1 ЕРӨНХИЙ ОЙЛГОЛТ

2.1.1 Монгол улсыг бүсчлэн хөгжүүлэх үзэл баримтлалын хүрээнд **Баруун**/ Баян-Өлгий, Ховд, Говь-Алтай, Увс, Завхан/, **Зүүн** /Хэнтий, Дорнод, Сүхбаатар/ **Төв** /Төв, Сэлэнгэ, Дархан, Орхон, Булган, Дорноговь, Говьсүмбэр/, **Дунд** /Архангай, Өвөрхангай, Өмнөговь, Хөвсгөл, Баянхонгор/ гэсэн эдийн засгийн хөгжлийн бүсчлэлийг бий болгож хөгжлийн бодлогыг тодорхойлно.

Хүний хөгжлийг хангах зорилгод нийцүүлэн Монгол улсын Зүүн, Баруун, Дунд, Төв бүсэд экспортын баримжаатай өмчийн олон хэлбэрт суурилсан үйлдвэрлэлийг жигд хөгжүүлэх замаар бүс нутаг бүрийг эдийн засгийн хувьд бүрэн биеэ даах нөхцөл боломжийг бүрдүүлж 2016 он гэхэд ДНБ-ний өсөлтийг одоогийнхоос 1.6 дахин, аж үйлдвэрийн нийт бүтээгдхүүний үйлдвэрлэлийн хэмжээг 2 дахин нэмэгдүүлэх бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

2.1.2 Дотоодын үйлдвэрлэлийг дэмжиж, хүн амын өргөн хэрэглээний бараа, үйлчилгээний хангамжийг нэмэгдүүлж, үндэсний мөнгөн тэмдэгт төгрөгийн ханшийг тогтворжуулж, инфляцийн түвшинг нэг оронтой тоонд барина.

2.1.3 Хувийн хэвшлийн жижиг, дунд үйлдвэрлэл хөгжих улс төр, эрх зүй, эдийн

засгийн таатай нөхцөлийг бүрдүүлнэ

2.1.4 Экспортыг нэмэгдүүлж, импортын давамгайллыг багасгаснаар гадаад худалдааны тэнцлийг сайжруулна.

2.1.5 Бүс нутгийн эдийн засгийн чадамжийг нэмэгдүүлж, өөрийгөө санхүүжүүлэх зарчимд шилжүүлэх замаар төсвийн алдагдлыг бууруулна. Улсын төсвийн зардлын бүтцийг оновчтой болгоно.

2.1.6 Бүсчлэн хөгжүүлэх бодлоготой уялдуулан татварын бодлогод дараах өөрчлөлтийг оруулна. Үүнд:

- Үндэсний үйлдвэрлэлийг дэмжих, дотоодын зах зээлийг гадаадын чанаргүй бараа, бүтээгдэхүүнээс хамгаалах, үйлдвэрлэлд орчин үеийн техник технологи нэвтрүүлэх сонирхлыг урамшуулах зорилгоор импортын барааны гаалийн татварыг ялгавартай тогтооно.
- Олон улсын стандартын шаардлага хангасан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэсэн аж ахуйн нэгж, байгууллагад төрөөс дэмжлэг үзүүлнэ.
- Дотоод, гадаадын хөрөнгө оруулагчдыг татварын адил тэгш нөхцөлөөр хангана
- Мал аж ахуйн түүхий эд боловсруулах үйлдвэрийг дэмжих зорилгоор экспортын татварын хэмжээг өөрчлөнө.
- Бүс нутгийн байршлаас хамааран цалин тэтгэвэр тэтгэмжийн сүлжээг ялгавартай тогтоож, татварын бодлогоор зохицуулна.
- Ашигт малтмал, байгалийн баялаг ашигласны төлбөрийг улсын төсөвт, харин орон нутагт ажиллаж байгаа уурхай, үйлдвэрийн газрын орлогын татварыг тухайн аймаг, сумын төсөвт төвлөрүүлэх бодлого хэрэгжүүлнэ. Ашигт малтмалын төрөл, орд газрын тогтоц, ашиглалтын нөхцөлийг харгалзан ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөрийн хэмжээг ялгавартай тогтооно

2.1.7 Гадаад улс, олон улсын санхүүгийн байгууллагын зээл, тусламж, хөрөнгө оруулалтын хэмжээг үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлалд нийцүүлэн оновчтой зохицуулах, улсын төсвийн орлогын баазыг нэмэгдүүлэх, улсын төсвийн зардлын бүтцийг оновчтой болгож эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг хангана.

2.1.8 Төв банкнаас арилжааны банкны үйл ажиллагаанд тавих хяналтын тогтолцоог боловсронгуй болгож, хадгаламж эзэмшигч болон харилцагч байгууллагын мөнгөн хөрөнгийг эрсдэлээс хамгаална.

2.1.9 Төрийн өмчийн ашиглалт, хамгаалалт, үр ашгийг дээшлүүлэх, хувьчлах оновчтой хувилбарыг боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

2.1.10 Стратегийн ач холбогдол бүхий томоохон аж ахуйн нэгжүүдийг төрийн мэдэлд байлгаж менежментийг нь сайжруулна.

2.2 ДЭД БҮТЭЦ

Эдийн засгийн бүс нутгуудыг авто зам, эрчим хүч, харилцаа холбооны найдвартай нэгдсэн сүлжээнд холбоно.

2.2.1 Эдийн засгийн хөгжлийн бүсүүдэд одоо байгаа эрчим хүчний эх үүсвэрүүдэд техник технологийн шинэчлэл хийх замаар хүчин чадлыг нь нэмэгдүүлэх, байгаль орчинд сөрөг нөлөөгүй нар, салхи, усны эрчим хүчийг ашиглах сэргээгдэх эрчим хүчний шинэ эх үүсвэрүүдийг 2013-2016 оны улсын төсвийн хүрээнд багтаан бий болгоно.

2.2.2 Аймаг бүрт өмчийн олон хэлбэрт суурилсан зам гүүрийн ажил эрхлэх байгууллагын үйл ажиллагааг тогтмолжуулж, замын арчлалт үйлчилгээг тэднээр хийлгэх ажлыг дэмжинэ.

2.2.3 Хэвтээ тэнхлэгт Өвөрхангай – Баянхонгор - Говь-Алтай – Ховд - Баян-Өлгийн авто зам, Хархорин – Цэцэрлэг – Тосонцэнгэл – Улиастай - Улаангомын авто зам, Хэнтий, Дорнод аймгийг холбосон хатуу хучилттай авто зам, босоо тэнхлэгт Ярант - Ховдын авто зам, Замын-Үүд – Улаанбаатар - Алтанбулагийн өндөр хурдны зам, Ханх – Хатгал - Мөрөнгийн олон улсын аялал жуулчлалын замыг ашиглалтад оруулах бодлого боловсруулан хэрэгжүүлнэ.

2.2.4 Алтанбулаг – Улаанбаатар – Замын-Үүд чиглэлээр хос төмөр замтай болох ТЭЗҮ-г боловсруулж ажлыг эхлүүлэх, бусад улс орон нутгийн чанартай төмөр замын сүлжээний нэвтрүүлэх чадварыг нэмэгдүүлнэ.

2.2.5 Далайд гарцгүй орнуудад хөнгөлөлт үзүүлэх олон улсын эрх зүйн хүрээнд Монгол улс Гадаад далайн баялагаас хувь хүртэх асуудлыг олон улсын төвшинд тавьж шийдвэрлүүлэх, далайн тээвэрт аялж байгаа Монгол Улсын далбаатай хөлөг онгоцуудын үр өгөөжийг дээшлүүлэх цогц арга хэмжээ авч хэрэгжүүлнэ.

2.2.6 Агаарын тээврийн үндэсний компаниудыг төрийн бодлогоор дэмжинэ.

2.3 АЖ ҮЙЛДВЭР

Бүс нутаг бүрийг тэнцвэртэй хөгжүүлэх бодлоготой уялдуулан улс орны эдийн засгийн чадамжийг дээшлүүлж экспортыг нэмэгдүүлэх, аж үйлдвэрийг эрчимтэй хөгжүүлэх зорилт тавьж байна.

2.3.1 Ашигт малтмалын нөөцийг ашиглахдаа байгаль орчны асуудлыг эн тэргүүнд чухалчлан үзэж зохистой хэлбэрийг сонгох ба ойн болон усны сан бүхий аймаг, орон нутгийн экологийн тэнцвэрийг хадгалах үүднээс зарим төрлийн ашигт малтмал

ашиглахыг хязгаарлах, аялал жуулчлал, газар тариалан, мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх бодлого хэрэгжүүлнэ

2.3.2 Стратегийн ач холбогдолтой орд газрыг ашиглах асуудлыг иргэний нийгмийн болон байгаль орчны чиглэлээр ажилладаг төрийн бус байгууллага, орон нутгийн иргэдийг оролцуулан ил тод шийдвэрлэж байна.

2.3.3 Үйлдвэрлэл технологийн паркыг Улаанбаатар/Хан-Уул, Багахангай, Багануур, Налайх дүүрэг/ Эрдэнэт, Дархан хотод байгуулах. Цаашид эдийн засгийн бүсүүдийн төвүүд, чөлөөт бүсүүдэд үе шаттайгаар байгуулах бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

2.3.4 Спирт, архины бүх үйлдвэрийг төрийн онцгой мэдэлд авна.

2.3.5 Хүнсний аюулгүй байдал, түүний үйлдвэрлэл, нийлүүлэлтэд тавих хяналтыг боловсронгуй болгож, чанаргүй хүнсний болон бусад өргөн хэрэглээний бараа бүтээгдэхүүний импортыг хязгаарлах, олон улсын чанар стандартын жишигт хүрсэн, экологийн цэвэр хүнсний бүтээгдэхүүн, бусад өргөн хэрэглээний бараа бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дотооддоо бий болгох хөрөнгө оруулалт, санхүү зээлийн бодлого боловсруулж хэрэгжүүлснээр бүх сум, суурин газруудад жижиг үйлдвэрлэл хөгжих нөхцөлийг хангана.

2.3.6 Импортыг орлох, экспортод шинээр гаргах бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх аж ахуйн нэгж байгууллагуудыг бодлогоор дэмжинэ.

2.3.7 Дарханы хар төмөрлөгийн үйлдвэр, Эрдэнэт үйлдвэрийг түшиглүүлэн хар болон өнгөт металл боловсруулах үйлдвэрлэлийг хөгжүүлнэ.

2.3.8 Эрдэс түүхий эдийн байршлаас хамаарч эдийн засгийн бүс бүрт цемент, төмөр бетон, тоосго, хүрмэн блокны үйлдвэрийг барьж байгуулах асуудлыг бодлого болгон дэмжинэ.

2.3.9 Барилгын материалын үйлдвэрлэлийн хүчин чадлыг 3-4 дахин нэмэгдүүлнэ.

2.3.10 Мах, ноос ноолуур, арьс шир боловсруулах орчин үеийн технологитой үйлдвэрийн паркыг Дархан, Налайх, Багануур, Багахангай, Дорнод, Ховд, Завханд байгуулах бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

2.3.11 Баруун бүсийн Олонбулаг, Хөшөөт, Хөв булаг, Зээгт, Дунд бүсийн Нарийн сухайт, Тэвшийн говь, Зүүн бүсийн Шивээ-Овоо, Тал булгийн нүүрсний уурхайг түшиглүүлэн нүүрсийг гүн боловсруулах /шингэрүүлж хийжүүлсэн түлшний/ үйлдвэр барих ТЭЗҮ-г боловсруулна.

2.4 БАЙГАЛЬ ОРЧИН, ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖИЛ

Байгаль орчны зорилт нь байгалын баялгийг хамгаалах, экологийн даацад нийцүүлэн баялагийн нөөцийг иж бүрэн, зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, үр өгөөжийг нь ард иргэдэд адил тэнцүү хүртээх нөхцөлийг бүрдүүлэх замаар улс

7

орны эдийн засгийн тогтвортой өсөлтийг тэтгэн, иргэдийн амьдрах орчныг сайжруулахад чиглэгдэнэ.

Эрх зүйн орчин бүрдүүлэх, эдийн засгийн арга хэрэгсэл хөшүүргийг бий болгох замаар байгалийн баялгийн нөөцийн менежментийн салбар хоорондын зохицуулалтыг боловсронгуй болгоно.

2.4.1 Байгальн баялгийн нөөцийг экологи-эдийн засгийн үнэлгээний үндсэн дээр ашиглаж, иргэдийн ажлын байр, орлогын нэмэлт эх үүсвэрийг бий болгоно.

2.4.2 Хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлж, дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэн доройтсон, бохирдсон орчны нөхөн сэргээлтийг иж бүрэн хийж, иргэдийн эрүүл амьдрах орчныг бүрдүүлнэ.

2.4.3 Газрыг ашиглах, эзэмших, өмчлөх харилцааг зах зээлийн эдийн засгийн нийтлэг жишигт нийцүүлэн газрын салбар дундын нэгдсэн тогтолцоог бүрдүүлэх, байгалийн бүх төрлийн баялгийг хамгаалах, нөхөн сэргээх цогц бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

2.4.4 Нэн ховор, аж ахуйн чухал ач холбогдолтой амьтдын тархац нутгийг тусгай хамгаалалтад авч, байгалийн гамшиг, халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

2.4.5 Улаанбаатар хот болон томоохон хот, суурин газрын агаарын бохирдлыг бууруулж, иргэдийн эрүүл орчинд амьдрах нөхцөлийг хангана.

2.4.6 Байгаль орчныг нөхөн сэргээж ашиглах зарчмыг баримтална.

2.4.7 Байгаль орчны тэнцвэрт байдлыг хадгалж хөрсний эвдрэл, цөлжилт, хээрийн түймэр зэргээс урьдчилан сэргийлнэ.

2.4.8 Ус, агаар, хөрсний бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх цогц арга хэмжээ авч хэрэгжүүлнэ.

2.4.9 Гадаадын болон олон улсын иргэдийн өргөн оролцоотойгоор ойжуулах төсөл хэрэгжүүлэхийг төрөөс дэмжинэ.

2.4.10 Байгалийн баялаг, ашигт малтмал олборлож байгаа аж ахуйн нэгжүүдээс "Байгалийн нөхөн сэргээлтийн сан" бүрдүүлнэ.

2.4.11 Байгаль хамгаалахад нутгийн иргэдийн хяналт, оролцоог урамшуулахад чиглэгдсэн цогц бодлого авч хэрэгжүүлнэ.

2.4.12 Байгаль хамгаалах, уул уурхайн нөхөн сэргээлтийг хийх, хяналт тавихад төрийн бус байгууллагууд, иргэдийн сайн дурын хөдөлгөөнүүд оролцож байх хууль эрх зүйн орчин бүрдүүлнэ.

2.5 МАЛ АЖ АХУЙ

Мал аж ахуйн салбарт үр ашгийг дээшлүүлэх явдлыг гол зорилт болгон тавьж байна.

2.5.1 Бэлчээрийн даацад тохирсон ашиг шим сайтай мал аж ахуйг хөгжүүлэх сонирхлыг

малчдад бий болгох чиглэлээр төрөөс бодлого боловсруулан хэрэгжүүлнэ.

2.5.2 Нутгийн шилмэл омгийн мал сонгон үржүүлж, сүү, мах, ноос, ноолуурын чиглэлийн үүлдрийг түлхүү өсгөн мал аж ахуйн бүтээгдэхүүний тоо хэмжээ, чанарыг нэмэгдүүлнэ.

2.5.3 Монгол орны онцлогт тохирсон зоо, мал эмнэлгийн оновчтой бүтцийг бий болгоно.

2.5.4 Тахиа, гахай, зөгий, загасны аж ахуйг хөгжүүлж, хүнсний дотоодын бүтээгдэхүүний нэр төрлийг олшруулж, дээрх нэр төрлийн бүтээгдэхүүний импортыг орлох үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.

2.5.5 Мал аж ахуйн салбарт зах зээлийн нөхцөлд зохицсон шинэ хэлбэрийн фермерийн болон хоршсон аж ахуй байгуулах санаачилгыг бүх талаар дэмжинэ.

2.5.6 Жилд 1,5-2,0 сая тонн хадлан бэлтгэж, малын тэжээл тариалах ажлыг эрчимжүүлэн, мал сүргийг байгалийн эрсдэлээс хамгаална. Бэлчээрийг усжуулах ажлыг төрийн бодлогоор хийж гүйцэтгэнэ.

2.5.7 Малчдыг мэдээлэл, арга ажиллагаа, зээл санхүүгийн бодлогоор дэмжиж сум орон нутгийн үйлдвэрлэгч, бэлтгэн нийлүүлэгч аж ахуй болгох бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

2.6 ГАЗАР ТАРИАЛАН

Эх орны үйлдвэрийн гурил, хүнсний ногоогоор дотоодын хэрэгцээг бүрэн хангах зорилт тавьж байна.

2.6.1 2016 он гэхэд газар тариалангийн эргэлтийн талбай, га-гаас авах ургацын хэмжээг 2 дахин нэмэгдүүлж жилд дунджаар 550-600 мянган тонн үр тариа хураан авч дотоодын гурилын хэрэгцээг бүрэн хангана.

2.6.2 Манай оронд нутагшсан болон нутагших чадвартай сортын үрийн санг бий болгоно.

2.6.3 Тариалангийн зориулалттай газрыг Монгол улсын иргэдэд удаан хугацаагаар эзэмшүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

2.6.4 Төмс, хүнсний ногоогоор дотоодын хэрэгцээг бүрэн хангана

2.6.5 Усалгаатай тариаланг хөгжүүлнэ.

2.7 АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

Аялал жуулчлалыг төсвийн орлогыг бүрдүүлэхэд дорвитой хувь нэмэр оруулдаг салбар болгон хөгжүүлэх зорилт тавьж байна.

2.7.1 Аялал жуулчлалын үйлчилгээний чанар стандартыг дэлхийн төвшинд хүргэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

2.7.2 Аялал жуулчлал дахь улирлын нөлөөллийг арилгаж өвлийн аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх бодлого баримтална.

2.7.3 Аялал жуулчлалын салбарт шинэ бүтээгдэхүүн нийлүүлэх аж ахуйн нэгжүүдийг дэмжих бодлого барина.

2.7.4 Аялал жуулчлалын гол бүс болох Хөвсгөл, Өмнөговь, Хархорум, Архангай, Хэнтий, Улаанбаатар, Тэрэлж орчмын бүс нутагт байнгын үйл ажиллагаатай амралт, аялал жуулчлалын томоохон цогцолбор барих ажлыг дэмжинэ.

2.7.8 Говь-Алтай, Завхан, Ховд, Баян-Өлгий, Увс, Сүхбаатар аймагт аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх санаачилгыг дэмжиж урамшуулна

2.7.9 ОХУ-ын Байгаль нуур орчмоор ирж байгаа жуулчдыг Хөвсгөлд аялуулах, олон улсын жуулчдын урсгалын тодорхой хэсгийг Улаанбаатараар дамжин өнгөрөх нөхцөлийг бүрдүүлэхэд онцгой анхаарна.

2.7.10 2016 он гэхэд Монгол орон жилд 1,0 сая жуулчин хүлээж авах хүчин чадлыг бий болгоно.

ГУРАВ. НИЙГМИЙН ЗОРИЛТ

Эх орон нам ядуурлыг зогсоож, хүн амын дийлэнх хэсгийг чинээлэг дундаж давхаргын төвшинд хүргэхийг эрмэлзэнэ.

Монгол Улсын хөгжлийн гол эх сурвалж хийгээд туйлын зорилго нь хүний хөгжил мөн. Хүн ам мэдлэг боловсролтой, эрүүл энх, боломжийн орлоготой байх нь хүний хөгжлийг хангах чухал нөхцөл гэж үзэж байна.

3.1.1 Хүүхдэд 6-16 насанд багш төвтэй сургалтаар, 16-18 насанд мэргэжлийн сургалтаар бүрэн дунд боловсрол заавал олгох тогтолцоонд шилжинэ.

3.1.2 Бүх шатны сургуульд үндэсний соёл, ёс заншлын мэдлэг, хүмүүжил олгох, суралцагсдад эх оронч үзэл төлөвшүүлэхэд онцгой анхаарна.

3.1.3 Багш бэлтгэх, тэдний мэргэжлийг дээшлүүлэх тогтолцоог сургууль, аймаг бүс нутаг, улсын хэмжээний гэсэн бүтэцтэй болгож тасралтгүй ажиллагааг нь хангана.

3.1.4 Дээд боловсролын шинэчлэлийг гүнзгийрүүлэн олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдөх сургалт явуулах дэс дараатай арга хэмжээ авч хэрэгжүүлнэ.

3.1.5 Техникийн болон нарийн мэргэжлийн боловсролыг хөдөлмөрийн зах зээлийн хэрэгцээ шаардлагад нийцүүлэн шинэчлэх бодлого баримтална.

3.1.6 Сургуулийн өмнөх боловсрол, цэцэрлэгийн хүрэлцээ, хангамжийг сайжруулж Улаанбаатар хотод хороо бүрт, хөдөө аймаг сумдад баг бүрт цэцэрлэг байгуулах ажлыг дэмжинэ.

3.1.7 Боловсрол дахь хувийн хэвшлийн оролцоог татварын бодлогоор дэмжиж, нийтлэг мөрдөж байгаа стандартын шалгуураар үнэлгээ өгч, чанар муутай сургалтаас иргэдээ хамгаална.

3.1.8 Оюуны өндөр чадамжтай, гоц авъяас билэгтэй оюутан сурагчдад төрөөс дэмжлэг үзүүлж сурах орчин нөхцөлөөр хангана.

3.1.9 Дээд боловсролын зарим салбарын зардлыг төрөөс дэмжих бодлого хэрэгжүүлнэ.

3.1.10 Улаанбаатар хотын төвд байгаа улсын болон хувийн хэвшлийн сургуулиудыг хотын төвөөс гаргаж сургууль, спорт, соёл урлагийн төв, багш ажилчдын орон сууц, оюутны дотуур байр бүхий иж бүрэн хотхон байгуулна.

3.1.11 Дэлхийн нэр хүндтэй их дээд сургуулийн салбар байгуулах санаачилгыг дэмжинэ.

3.1.12 Бүх шатны сургууль цэцэрлэгийн барилга, тоног төхөөрөмж, тавилга хэрэгсэл, сургалтын орчинг сайжруулах хөрөнгө оруулалтыг эрс нэмэгдүүлж, сургалтын тохилог орчин бүрдүүлнэ.

3.2 ЭРҮҮЛ МЭНД

3.2.1 Иргэдийг эмнэлгийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт бүрэн хамруулах тогтолцоог бий болгох, иргэд өөрсдөө эрүүл мэндийнхээ төлөө хүлээх хариуцлагыг дээшлүүлэх цогц арга хэмжээ авна.

3.2.2 Хүн амын амьдралын ахуй нөхцөлийг сайжруулах, ундны ус, хүнсний чанарыг дээшлүүлэх замаар ард иргэдийн эрүүл мэндийг хамгаална.

3.2.3 Архи, тамхи хэрэглэх болон бусад хорт зуршлын эсрэг өргөн хүрээтэй ажил зохион байгуулж, архи, тамхины үйлдвэрлэл, импортод онцгой хяналт тогтооно.

3.2.4 Төрөлтийг дэмжих эдийн засгийн бодлогыг төрөөс авч хэрэгжүүлнэ. Сум бүрт төрөхийн өмнөх, дараах амралт, сувилгааны газрыг сэргээн тохижуулна. Эх нялхасын эндэгдлийг зогсоох зорилт тавина.

3.2.5 Хүн амын дунд өргөн тархсан сүрьеэ, шар, бруцеллёз, бэлгийн замын халдварт өвчин зэргийг бууруулах, улмаар арилгах ажлыг зохион байгуулна.

3.2.6 Хамгийн сүүлийн үеийн тоног төхөөрөмжтэй оношилгоо, эмчилгээний төвийг аймаг бүрт байгуулж, орон нутагт эмнэлгийн нарийн мэргэжлийн тусламж, өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх үйлчилгээг цоо шинэ шатанд гаргана.

3.2.7 Эмч мэргэжилтнийг хөдөө орон нутагт тогтвор сууршилтай ажиллуулахыг төрийн бодлогоор дэмжинэ.

3.2.8 Ардын уламжлалт анагаах ухааны үр нөлөөтэй аргуудыг орчин үеийн анагаах

ухаантай зохистой хослуулан хөгжүүлэх бодлого баримталж, эмийн үйлдвэрлэлийг өргөжүүлнэ.

3.2.9 Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэхэд төрийн бус байгууллагын оролцоо, гүйцэтгэх үүргийг өргөжүүлж, өмчийн олон хэвшилд суурилсан эрүүл мэндийн байгууллагын тогтолцоог бүрдүүлнэ.

3.2.10 Бүх хүнийг эрүүл мэндийн даатгалд хамруулах бодлого баримталж, даатгалын тогтолцоог боловсронгуй болгоно.

3.3 СОЁЛ УРЛАГ, ШАШИН

Нүүдэлчний өвөрмөц нандин соёл, урлагийн өвийг хадгалан орчин цагийн ололтоор баяжуулан хөгжүүлэх зорилт тавьж байна.

3.3.1 Хөдөөд соёл түгэн хөгжих нөхцөл бололцоог бүрдүүлэн соёлын экспорт, жуулчлалын олон хэлбэрийг дэмжин хөгжүүлнэ.

3.3.2 Сонгодог болон хүүхдэд зориулсан урлагийг төрөөс дэмжин хөгжүүлнэ.

3.3.3 Түүх соёлын дурсгалт зүйлс, ардын урлаг, шинжлэх ухаан, мэдлэгийн үнэт өв, уламжлалт зан заншлыг үндэсний онцгой баялаг гэж үзэн төрийн хамгаалалтад байлгана.

3.3.4 Ардын дуу хөгжим, тоглоом наадгай, урлаг болон уран дархны арга зэрэг соёлын өвийг хадгалан өвлүүлнэ.

3.3.5 Номын сан, музейн сан хөмрөгийг арвижуулан үйлчилгээний шинэ хэлбэр, хадгалалт хамгаалалтын шинэ технологийг үе шаттай нэвтрүүлнэ.

3.3.6 Уран бүтээлчдийн ховор, нандин, онцгой бүтээл туурвилыг төр худалдан авч холбогдох музей, галарейд хадгалж хамгаалах ажлыг дэмжинэ.

3.3.7 Ард түмнийхээ үе дамжин шүтэж ирсэн уламжлалт шашнаа хүндэтгэж, зонхилох үүргийг нь хүлээн зөвшөөрнө.

3.4 ШИНЖЛЭХ УХААН, ТЕХНОЛОГИ

Шинжлэх ухааны нэгэнт бүрэлдсэн чадамжийг хадгалан өсгөн хөгжүүлэхэд төрөөс дэмжлэг үзүүлж, эрдэм шинжилгээний ажилд их дээд сургууль, эрдэмтэн мэргэдийн оролцоог өргөжүүлэх эрх зүйн хөшүүрэг бий болгоно.

3.4.1 Шинжлэх ухаан, технологийн тэргүүлэх чиглэлүүдийг улс орны бүсчлэн хөгжүүлэх үзэл баримтлал, бүтцийн бодлогод нийцүүлэн шинэчлэн тодорхойлж, суурь болон хавсрага судалгаанд зарцуулах хөрөнгийн зохистой харьцааг тогтооно.

3.4.2 Эрдэмтэд, эрдэм шинжилгээний ажилтан, судлаачдын үр бүтээлтэй ажиллах нөхцөл бололцоо, нийгмийн баталгааг хангаж, оюуны болон материаллаг бүтээмжийн үр дүнг

дээшлүүлэх бодлого боловсруулж дэмжинэ.

3.4.3 Шинжлэх ухаан, үйлдвэрлэл, боловсролын уялдаа холбоог оновчтой болгож, шинжлэх ухааны тэргүүлэх чиглэлээр нарийн мэргэшсэн судлаачид бэлтгэх, залуу эрдэмтдийг дэмжих арга хэмжээ авна.

3.4.4 Шинжлэх ухаан, технологийн мэдээллийн нэгдсэн сүлжээ, сан бүрдүүлж төрийн хамгаалалтад авна.

3.5 АЖЛЫН БАЙР, ОРЛОГО, ЦАЛИН

3.5.1 2016 он гэхэд ажилгүйдлийг бууруулж 120,0 мянган ажлын байр шинээр бий болгож цаашид ажилгүйдлийг арилгана.

3.5.2 Цалинг үнэ ханшийн өсөлт, улс орны эдийн засгийн чадамжтай уялдуулан шат дараатайгаар нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.

3.5.3 Төрийн албаны болон төрийн үйлчилгээний албан хаагчдын цалингийн сүлжээг тооцохдоо бүсчилсэн байдлаар ялгавартай тогтооно.

3.5.4 Амьжиргааны баталгаажих төвшинг жил бүр шинэчилэн тогтоож байна.

3.5.5 Уул уурхайн салбарт ажиллаж байгаа монгол мэргэжилтнүүд, ажилчдын цалинг ижил төвшинд ажиллаж байгаа гадаадын мэргэжилтнүүдийн хэмжээнд хүргэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

3.5.6 Иргэдийн төлж байгаа бүх төрлийн НДШ-ийг тухайн даатгуулагчийн нэрийн дансанд төвлөрүүлэх, хүү тооцох, өвлүүлэх, ажилгүйдлийн, гэнэтийн ослын даатгалын шимтгэл зэргийн ашиглагдаагүй үлдэгдлийг тэтгэврийн даатгалын санд шилжүүлэх зэргээр даатгалын тогтолцоонд бүтцийн өөрчлөлт хийнэ.

3.6 АХМАД НАСТАН

3.6.1 Өндөр насны тэтгэврийг үнэ ханшийн өөрчлөлт, улс орны эдийн засгийн нөөц боломжтой уялдуулан нэмэгдүүлж тэтгэврийн зөрүүг арилгана.

3.6.2 Монгол Улсын тусгаар тогтнол, бүтээн байгуулах үйлсэд онцгой хувь нэмэр оруулсан алдар гавъяатай хүмүүст төрөөс үзүүлэх дэмжлэгийг нэмэгдүүлнэ.

3.6.3 Ахмад настны нийтийн унаа, эм тариа, эмнэлгийн үйлчилгээтэй холбогдсон халамжийн тогтолцоог боловсронгуй болгож үнийн өсөлтөөс хамгаална.

3.6.4 Асран хамгаалах хүнгүй өндөр настанд зориулсан асрамжийн газруудыг бүсүүдийн төвүүдэд бий болгоно.

3.7 ХҮҮХЭД, ЭМЭГТЭЙЧҮҮД, ЗАЛУУЧУУД

3.7.1 Эхчүүдэд төрөөс үзүүлж буй халамжийг боловсронгуй болгох бодлогын өөрчлөлт

хийнэ.

3.7.2 Өнчин тэнэмэл хүүхдийг төр шууд ивээлдээ авч, нэг ч хүүхдийг орхилгүй сургаж хүмүүжүүлэх арга хэмжээ авна.

3.7.3 Нийгмийн халамж, хамгааллын салбарыг эмэгтэйчүүдээр удирдуулах бодлого баримтална.

3.7.4 Шинээр гэр бүл болсон залуучуудад ажил, бизнес, орлого олж байгаа эсэх, нас харгалзахгүйгээр ирээдүйд олох орлогоор барьцаалсан орон сууцаар хангах хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

3.7.5 Чухал шаардлагатай нарийн мэргэжлүүдээр гадаадын нэр хүндтэй их дээд сургуульд төр болон хувийн хэвшлийн захиалгаар суралцах явдлыг дэмжин урамшуулна. Гадаадад ажиллаж амьдарч байгаа чадварлаг залуучуудыг эх орондоо ирж ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

3.7.6 Гадаадад суралцаж байгаа оюутнуудыг дэмжих төрийн сургалтын сангийн зээлд гоц авъяастай хүүхдүүдийг эхний ээлжинд хамруулна.

3.7.7 Айлын 3 дахь буюу түүнээс дээш хүүхэд, хоёр ба түүнээс дээш ихэр хүүхдэд төрөөс дэмжлэг үзүүлдэг тогтолцоог боловсронгуй болгоно.

ДӨРӨВ. УЛААНБААТАР ХОТЫН ХӨГЖЛИЙН ТАЛААРХ ЗОРИЛТ

Монголын хүн амын тал хувь нь буюу 1,2 сая гаруй хүн ажиллаж амьдарч байгаа Улаанбаатар хот бүхэлдээ хот төлөвлөлт, байгаль экологи, эрүүл ахуйн хувьд гамшгийн байдалд хүрч ачааллаа даахаа болиод байна.

4.1 ЭРҮҮЛ, ТОХИЛОГ УЛААНБААТАР

4.1.1 Улаанбаатар хотын агаарын бохирдлыг бууруулах, хог хаягдлыг багасгах зорилгоор "Экологид ээлтэй 100,0 мянган гэр" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ. Энэ хөтөлбөрийн хүрээнд коксжсон утаагүй нүүрс, гэр хорооллын айл өрхийг цахилгаанаар халаах зуухаар хангах арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.

4.1.2 Хотын хэт төвлөрлийг сааруулж Зуунмод хот, Налайх, Багануур дүүргүүдийг дагуул хот байдлаар төлөвлөх, газрыг иргэдэд хуваарилах, төрийн захиргааны зарим байгууллагыг байршуулах, худалдаа, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, аялал жуулчлалын төвүүдийг бий болгоно.

4.1.3 Аялал жуулчлалын томоохон цогцолбор, барилгын материалын үйлдвэрлэлийн паркыг Налайх дүүрэгт, нүүрс болон бусад боловсруулах үйлдвэрлэлийн паркыг Багануур, Багахангай дүүрэгт байршуулах замаар төвлөрлийг сааруулах цогц бодлого хэрэгжүүлнэ.

14

4.1.4 Гэр хорооллыг дахин төлөвлөх, газраа өмчилж авсан иргэд газраа барьцаалан хөрөнгө оруулагчидтай тохиролцон амьдрах орчноо сайжруулах санал санаачилгыг дэмжиж хууль эрх зүйн тааламжтай орчин бүрдүүлнэ.

4.1.5 Орон сууцны санхүүжилтийн корпорацыг "Орон сууцны санхүүжилтийн банк" болгож, орон сууцанд хөрөнгө оруулах сонирхолтой гадаад дотоодын хөрөнгө оруулагчид, хөрөнгө оруулалтын томоохон сангууд, Засгийн газрыг бонд, үнэт цаас зэргийн санхүүжилтийг төвлөрүүлэх, Улаанбаатар хотод ойрын 8 жилд багтаан 80 мянгаас доошгүй айлын орон сууц барих боломжийг бүрдүүлнэ.

4.1.6 Хот орчимд өндөр ашиг шим бүхий хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэдэг фермерүүдийг олноор байгуулж хотын хүнсний бүтээгдэхүүний хэрэгцээг эрүүл хүнсээр бүрэн хангах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

ТАВ. УЛС ТӨРИЙН ЗОРИЛТ

Эх орон нам төрийн бүтцийг зөв, боловсронгуй болгоно.

Эх орон нам ардчилал, эв нэгдэл, хүний эрх, эрх чөлөөг баталгаажуулж, шударга, ажил хэрэгч, эрх зүйт төрийн тогтолцоог төлөвшүүлнэ.

5.1 ТӨРИЙН ТОГТОЛЦООГ БОЛОВСРОНГУЙ БОЛГОХ

5.1.1 Төрийн эрх мэдлийн хуваарилалтыг боловсронгуй болгож, тэдгээрийн харилцан бие биеэ дэмжих чанарыг дээшлүүлнэ.

5.1.2 Байнгын ажиллагаатай мэргэжлийн цомхон парламентыг бүрдүүлэх нь Монгол орны өнөөгийн нөхцөлд илүү тохиромжтой гэж үзнэ.

5.1.3 Шүүх тогтолцоо нь Засгийн газар болон хууль тогтоох байгууллагаас хараат бус ажиллах арга механизмыг бий болгоно. Хууль хяналтын байгууллагад шинэтгэл хийнэ.

5.1.4 Эдийн засгийн хувьд бүс нутаг бүр бие даан хөгжих нөхцөл боломжийг бүрдүүлж, нутгийн өөрөө удирдах ёсыг жинхэнэ ёсоор төлөвшүүлнэ.

5.1.5 Нийслэл, аймаг, сум, дүүргийн ИТХ-д иргэний нийгмийн байгууллагуудаас нэр дэвшүүлэх, оролцох боломжийг хуулийн хүрээнд бий болгоно.

5.1.6 Аймаг, нийслэлийн Засаг даргыг иргэд нь сонгодог болгоно.

5.1.7 Сонгуулийн пропорциональ системийг дэмжинэ.

5.2 ТӨРИЙН АЛБАДЫН ЦОМХОН ЧАДВАРЛАГ БҮТЦИЙГ БҮРДҮҮЛЭХ

5.2.1 Засгийн газрын агентлагуудын ажлын давхардлыг арилгаж, зарим агентлагийн үүргийг төрийн бус байгууллагад шилжүүлнэ.

5.2.2 Яамдыг үйл ажиллагааны чиглэлээр ажиллуулж мэргэжлийн хүнээр удирдуулна.

5.2.3 Төр засгийн боловсон хүчнийг шилж сонгохдоо намын харьяаллыг бус мэргэжлийн чадвар ажил амьдралын дадлага туршлага, ёс зүйн хэм хэмжээг эн тэргүүнд чухалчлан үзнэ.

5.3 АВЛИГА, ХЭЭЛ ХАХУУЛЬ, ХУЙВАЛДААНЫГ АРИЛГАЖ ГЭМТ ХЭРГИЙГ БУУРУУЛАХ

5.3.1 Бүх төрлийн лиценз, зөвшөөрөл олгодог журмыг хялбар болгон тоог цөөрүүлж шат дамжлага, чирэгдлийг арилган иргэд, олон нийтийн хяналтыг хүчтэй болгоно.

5.3.2 Бүх шатны шүүгч, прокурор бусдын нөлөөнд автахгүй байх нөхцөлийг бүрдүүлж, амьдралын баталгааг нь хангана. Төрийн албан хаагчдын албан тушаал ахихын хэрээр илүү хариуцлага хүлээдэг зарчмыг хэвшүүлнэ.

5.3.3 Хоорондоо зөрчилтэй хууль, тогтоомжуудыг нэгтгэн цэгцэлж уялдаа холбоог хангана. Хуулийн хэрэгжилтэд тавих бүх шатны хяналтыг өндөржүүлнэ.

5.3.4 Гэмт хэргийн тоог эрс бууруулж, зохион байгуулалттай гэмт хэрэг гарах нийгэм, эдийн засгийн үндсийг арилгана.

5.3.5 Ял эдлэгчдээр бүтээх хөдөлмөр хийлгэж улс, байгууллага, иргэдийг эдийн засгийн хувьд хохиролгүй болгох чиглэлийг голлон баримтална.

5.3.6 Ард түмнээ үнэн бодит мэдээллээр хангадаг чөлөөт хэвлэлийг дэмжинэ. Хэвлэл мэдээллийн байгууллага, сэтгүүлчдийн эрхийг хамгаалах тогтолцоог бүрдүүлнэ.

5.4 ҮНДЭСНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ БЭХЖҮҮЛЭХ

5.4.1 Нээлттэй, олон тулгуурт гадаад бодлогыг эрхэмлэнэ.

5.4.2 Хөрш хоёр улстайгаа тогтоосон уламжлалт харилцааг хүндэтгэн үзэж, харилцан ашигтай хамтын ажиллагааг хөгжүүлнэ.

5.4.3 Үндэсний аюулгүй байдлыг хангах гол арга зам нь хараат бус хүчтэй эдийн засгийг бүрдүүлэх явдал гэж үзнэ.

5.4.4 Улс төрийн намуудын харилцаанд үндэсний язгуур эрх ашиг, эв нэгдлийн төлөө зөвшилцөх, ойлголцох зарчмыг чухалчилна.

5.4.5 Хилийн цэргийн зохион байгуулалт, мэргэжлийн чадварыг дээшлүүлж, зэвсэг, техник хэрэгсэл, хил хамгаалалтыг хамгийн орчин үеийн төвшинд шийдвэрлэнэ.

МОНГОЛ УЛС ЦЭЦЭГЛЭН ХӨГЖИЖ,

МӨНХӨД МАНДАН БАДРАГ.